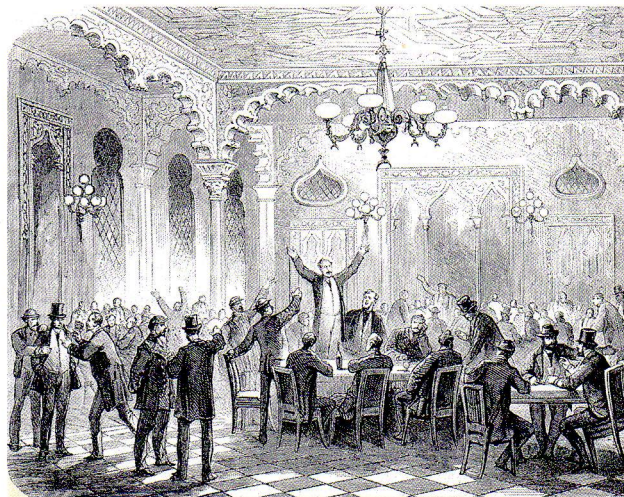

3 Desenvolve un tema a partir de documentos históricos.

Baseándote nos documentos que se presentan, debes realizar unha composición que teña por tema central a evolución política durante o Sexenio democrático (1868-1874). Debes comezar por comentar as circunstancias que conduciron á expulsión do trono de Isabel II e as aspiracións dos revolucionarios triunfantes (Doc. 1). A Constitución de 1869 supón a instauración dun novo réxime político, que debes caracterizar nos seus trazos esenciais (Doc. 2). As razóns do fracaso da fórmula monárquica (Doc. 3), a implantación do réxime republicano que a sucede e do proxecto federal (Doc. 4) que se intenta instaurar deben integrarse tamén na túa redacción. Para concluír, podes aludir ao fracaso final da República e á súa substitución por un novo réxime

***Proba de Acceso á Universidade (Comisión Interuniversitaria de Galicia), opción 1 de setembro de 2008.**

REUNIÓN DE DEMÓCRATAS EN BARCELONA, 1869.

DOC. 1. A REVOLUCIÓN DE 1868.

Aspiramos á liberdade de conciencia [...]. Imos, pois, establecer a liberdade de cultos.

Aspiramos á liberdade de sufraxio [...], proclamamos o sufraxio universal.

Aspiramos á liberdade da razón, e queremos o ensino libre, e que o pensamento escrito circule sen traba.

Aspiramos, en fin, á liberdade económica e de asociación [...].

Queremos Cortes Constituíntes, expresión fiel da soberanía da Nación, para que promulguen unha Constitución [...].

Cidadáns: Viva a liberdade! Viva a soberanía nacional! Abaixo os Borbóns!

Proclama da Xunta de Goberno de Málaga onde se suma á Gloriosa, 27 de setembro de 1868

DOC. 2. CONSTITUCIÓN DE 1869.

A Nación Española, e no seu nome as Cortes Constituíntes, elixidas por sufraxio universal, desexando afianzar a xustiza, a liberdade e a seguridade, e prover ao ben de cantos vivan en España, decretan e sancionan a seguinte Constitución [...]:

Art. 17.º Tampouco pode ser privado ningún español: do dereito de emitir libremente as súas ideas e opinións, xa de palabra, xa por escrito [...]. Do dereito de reunirse pacificamente. Do dereito de asociarse para todos os fins da vida humana que non sexan contrarios á moral pública [...].

Art. 32.º A soberanía reside esencialmente na nación, da cal emanan todos os poderes.

Art. 33.º A forma de goberno da Nación Española é a Monarquía.

Art. 34.º A potestade de facer as leis reside nas Cortes. O Rei sanciona e promulga as leis.

Art. 35.º O poder executivo reside no Rei, que o exerce por medio dos ministros.

Art. 36.º Os tribunais exercen o poder xudicial.

DOC. 3. ABDICACIÓN DE AMADEO I (11 DE FEBREIRO DE 1873).

Dous anos longos hai que cingo a coroa de España, e a España vive en constante loita, vendo cada día máis distante a era de paz que tanto desexo [...]. Todos invocan o doce nome da patria, todos pelexan e se axitan polo seu ben; e entre o fragor do combate, entre o confuso, atronador e contraditorio clamor dos partidos, entre tantas e tan opostas manifestacións da opinión pública, é imposible afirmar cal é a verdadeira, e máis imposible aínda atopar o remedio para tamaños males. Busqueino dentro da lei ansiosamente e non o atopei. Fóra da lei non ha buscalo quen prometeu observala [...].

Estas son, señores deputados, as razóns que me moven a devolver á nación, e no seu nome a vós, a Coroa que me ofreceu o voto nacional [...].

DOC. 4. PROXECTO DE CONSTITUCIÓN FEDERAL DE 1873.

Art. 1.º Compoñen a Nación Española os Estados de Andalucía Alta, Andalucía Baixa, Aragón, Asturias, Baleares, Canarias [...].

Art. 39.º A forma de goberno da Nación Española é a República federal [...].

Art. 42.º A soberanía reside en todos os cidadáns, e exerceuse en representación súa polos organismos políticos da República constituída por medio do sufraxio universal.

Art. 43.º Estes organismos son: o Municipio, o Estado rexional, o Estado federal ou Nación [...].

Art. 45.º O poder da Federación divídese en poder lexislativo, poder executivo, poder xudicial e poder de relación entre estes poderes.

O 19 de setembro de 1868 produciase, como consecuencia do malear político, económico e social que afectaba ao conxunto dos españois desde os cinco anos anteriores, un novo pronunciamento militar que deu paso a un **proceso revolucionario** dirixido polas forzas políticas que subscribiran o **Pacto de Ostende** (demócratas, progresistas e unionistas) en 1866.

Non obstante, máis ca unha revolución social profunda, o obxectivo da burguesía e dos sectores máis acomodados da sociedade, que tiveron unha presenza destacada no proceso revolucionario, era **completar a transición iniciada en 1833 cara a unha sociedade plenamente burguesa**; de feito, os manifestos redactados polas Xuntas revolucionarias durante os días que durou a Gloriosa proclamaban a instauración dun réxime democrático que garanta as liberdades e os dereitos políticos da burguesía consagrado uns meses despois mediante a **Constitución democrática aprobada en 1869**.

Efectivamente, **as aspiracións da burguesía**, recollidas por exemplo na Proclama da Xunta de goberno de Málaga (Doc. 1), do 27 de setembro, referíanse fundamentalmente **ás liberdades e dereitos políticos**: liberdade de conciencia e de cultos, sufraxio universal, libre mercado e liberdade de asociación..., que axiña tomaron forma de decreto baixo o goberno provisional: **decreto de liberdade de ensino** e de reforma do ensino secundario, **decreto de liberdade de imprenta, supresión do imposto de consumos, sufraxio universal nas eleccións municipais** (decembro de 1868) e a Cortes (xaneiro de 1869)... Pero, o **desinterese polas reformas sociais** mostrado polo goberno provisional, que desoíu as demandas populares, provocou un afastamento entre os demócratas partidarios da monarquía (cimbríos) e os da república federal, máis radicalizados nas súas demandas sociais.

As Cortes constituíntes, constituídas en febreiro de 1869, contaban cunha maioría de deputados unionistas e progresistas (os republicanos, non obstante, eran unha minoría importante con 80 deputados), que plasmaron as aspiracións das clases dominantes na Constitución democrática de 1869 (Doc. 2), que establecían a soberanía da nación española, da que emanan todos os poderes (preámbulo e art. 32), incluída a monarquía, que se recoñecía como forma de goberno do Estado (art. 33). Así mesmo, a Constitución de 1869 establecía o sufraxio universal, instaurou un **sistema bicameral** (Congreso dos Deputados e Senado) e **recoñecía a división de poderes**:

- **poder legislativo**: a potestade de redactar as leis reside nas Cortes, pero o Rei as sanciona e promulga (art. 34);
- **poder executivo**: reside no Rei, que o exerce por medio dos ministros (art. 35);
- **poder xudicial**: exercido polos tribunais (art. 36).

Por último, a Constitución de 1869 recoñecía numerosos dereitos e liberdades políticas: **liberdade de expresión, liberdade de reunión e asociación** (art. 17), así como a **liberdade de culto**, o dereito residencia e de inviolabilidade do domicilio...

A **necesidade de buscar un monarca** que se adaptase aos requisitos establecidos na Constitución de 1869 (aceptación do principio da soberanía nacional), foi unha das tarefas de maior complexidade diplomática da **Rexencia de Serrano**, que ademais tivo que facer fronte á **guerra colonial iniciada en Cuba**; á **oposición** cada vez máis activa dos **carlistas** (defensores dunha monarquía tradicional, que durante o reinado de Isabel II protagonizaran dúas guerras civís) e dos **afonsinos** (partidarios do retorno dos Borbón na persoa de Afonso XII, fillo de

Isabel II); o permanente acoso dos republicanos, que non aceptaban a solución monárquica; e ao descontento das clases populares.

A **solución monárquica**, que chegou da man de **Amadeo de Saboia** –quen chegou a Madrid o 2 de xaneiro de 1871, uns días despois de que o seu principal valedor, o xeneral Prim, morrese nun atentado–, non resolveu ningún dos problemas herdados da rexencia; todo o contrario, provocou unha **maior inestabilidade política: división dos progresistas** en constitucionalistas (Sagasta) e radicais (Ruíz Zorrilla), **ruptura definitiva entre os demócratas monárquicos e os republicanos**, cada vez máis radicalizados... e, así mesmo, enfrontouse a unha vaga de **mobilizacións sociais** promovida polo nacente **movemento obreiro**, que se inspiraba no ideario internacionalista. Ademais, a monarquía de Amadeo tivo que enfrontarse á **terceira guerra carlista** (1872-1876) e á **guerra de Cuba**. Por estas e outras razóns, e debido á imposibilidade de «atopar remedio para tamaños males» dentro da lei, porque fóra dela «non ha lugar buscalo por quen prometeu observala» (Doc. 3), **Amadeo de Saboia abdicaba da coroa española, polo que se proclamaba a República o día 11 de febreiro de 1873**.

O novo réxime constituíase, daquela, **sobre unha base débil**, que se había de manifestar en varias ocasións: **catro presidentes** (Figueras, Pi i Margall, Salmerón e Castelar), **seis gobernos e unha gran diversidade de correntes políticas, que defendían diferentes modelos de Estado** (federal, centralista, cantonal...), opostas entre si (tanto dentro do propio republicanismo coma no progresismo).

Celebradas as primeiras eleccións democráticas tras a instauración da República, constituíronse as Cortes cunha maioría federal, polo que proclamaron unha **república democrática e federal**, que había de consagrar a nova Constitución federal. Efectivamente, na Constitución federal de 1873 (Doc. 4) establecíase unha organización federal da Nación española dividida en 17 estados federais –incluídos Cuba e Porto Rico– (art. 1), declaraba a República federal como forma de goberno da Nación (art. 39), establecía o **sufraxio universal** (art. 42), **recoñecía o concello, o Estado rexional e o Estado federal** ou Nación os organismos representativos da cidadanía soberana (art. 43) e recoñecía un único poder da Federación dividido en poder legislativo, executivo, xudicial e de relación entre os poderes.

Á debilidade inicial, así como aos conflitos militares (guerras carlista e de Cuba) e sociais herdados, a República federal presidida por **Pi i Margall** tivo que facer fronte á **sublevación cantonalista**, que pretendía levar o federalismo ata as últimas consecuencias políticas e sociais (democracia directa, autonomía dos concellos, supresión dos consumos e das quintas, redistribución da terra...), o que provocou unha nova división entre os republicanos federalistas: entre os intransixentes (cantonalistas), os transixentes (Pi, Suñer e outros, partidarios do entendemento cos cantonalistas) e os centralistas (partidarios da represión violenta do movemento cantonalista). A **incapacidade política dos federalistas** para instaurar un novo modelo de Estado e resolver os conflitos sociais, **deu paso a un goberno centralista**, que acantoo o debate constitucional *sine die* (polo que, a raíz dos sucesos posteriores, a Constitución federal quedou sen aprobar). A **república centralista presidida por Castelar tampouco deu resolto os problemas** militares e políticos nin foi quen de restablecer a orde que tanto interesaba á burguesía fronte á axitación social, razón pola que na sesión das Cortes do 2 de xaneiro de 1874, **o xeneral Pavía deu un golpe de Estado que deu paso á ditadura de Serrano, que rematou con outro golpe militar que deu paso á restauración borbónica** na figura de Afonso XII.